

**บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำ
ทะเลสาบสงขลา พื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา**

**The Roles of Local Administrative Leaders toward the Songkhla Lake
Basin's Environment Management in the Area of Singhanakorn District,
Songkhla Province**

วฤณดา วงศ์โรจน์^{1*} และ พิทยาภรณ์ พัฒโน²
Varunada Vongrot^{1*} and Pittayaporn Pattano²

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer of Department the Public Administration, Department of Public Administration, Hatyai University

² เลขานุการคณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Secretary of the Political Science, Hatyai University

* Corresponding author, E-mail: varunada@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่พิจารณาแล้วว่าผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทด้านการขึ้นามากที่สุด โดยผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน ในกรณีเกิดข้อขัดแย้งของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รองลงมาคือด้านการวางแผน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความชัดเจน ด้านการจัดองค์กร ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกลุ่มงานที่รับผิดชอบการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และด้านการควบคุม ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ

ติดตาม ความสำเร็จกับบุคคลที่รับผิดชอบดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ
สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่าง
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยบุคคลที่ต่างกัน จะมีความคิด
เห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
แตกต่างกัน และจากการศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า การวางแผน
พัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไม่ได้เป็นบทบาทเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงองค์กร
เดียว ทำให้ในการดำเนินงานต่างๆเกี่ยวกับอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผู้นำ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และกฎหมายท้องถิ่น ให้อำนาจหน้าที่กับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลา งบประมาณที่ได้รับในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดนั้นไม่เพียงพอใน
การดำเนินงานแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้

Abstract

The objectives of this research were to study the roles of leaders of local administrative organizations in managing the environment of Songkhla Lake Basin in Singhanakhon Distract, Songkhla Province; to compare the opinions of people towards the management of the environment of Songkhla Lake Basin in Singhanakhon Distract, Songkhla Province, of leaders of local administrative organizations; and to investigate the problems and obstacles on managing the environment of Songkhla Lake Basin in Singhanakhon Distract, Songkhla Province, of leaders of local administrative organizations.

The study was found that most people in Singhanakhon Distract had the opinions towards the roles of leaders of local administrative organizations in managing the environment of Songkhla Lake Basin overall in moderate. Most of them considered that leaders of local administrative organizations had the major role in guiding, providing justice and equality when a dispute about using natural resources was arisen; followed by the planning, leaders of local administrative organizations had a clear strategy for reserving, recovering the ecosystem, and maintaining the environment and natural resources. For the organization management, they had a clear working group to be responsible for the work of reserving, recovering the ecosystem, and maintaining the environment and natural resources with the highest effectiveness. Leaders of local administrative organizations also followed up

the work performances as to control the working group. The comparison between the average opinions of people and the roles in managing the environment of Songkhla Lake Basin of leaders of local administrative organizations was found that people with different personal factors had the opinions differently. The study on the problems and obstacles in managing the environment of Songkhla Lake Basin of leaders of local administrative organizations was found that the planning to develop Songkhla Lake Basin was not just the only role of local organizations, but leaders of local administrative organizations needed to collaborate with other units and local laws. The local organizations were not clearly authorized to encourage development, reservation, and recovery of the environment of Songkhla Lake Basin. The whole budget set for the local organizations was insufficient for solving decayed areas of Songkhla Lake Basin.

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพทางกายภาพและธรรมชาติของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีการเปลี่ยนแปลงไปมาก อาทิ สภาพของทะเลสาบที่กำลังจะกลายเป็นพื้นแผ่นดินสาเหตุเนื่องจากการตื้นเขินของทะเลสาบ การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยการทำนาเกลือ การสร้างแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม ทำให้ระบบนิเวศของพื้นที่ป่าชายเลนที่ยังคงเหลืออยู่ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ จากเดิมเป็นแหล่งอาหารและแหล่งอาศัยสัตว์น้ำในการเพาะพันธุ์เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ปริมาณของสัตว์น้ำในทะเลสาบลดลง ปัญหาขยะที่เกิดจากชุมชนที่มีการขยายของชุมชนเมือง รวมทั้งขยะและของเสียที่เกิดจากอุตสาหกรรมต่างๆ ของเสียจากเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ที่เกิดขึ้นบริเวณรอบกลุ่มน้ำทะเลสาบซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำการศึกษาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในฐานะที่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากการเลือกตั้งของประชาชน และเป็นที่ยอมรับให้มีอิทธิพลและบทบาท สามารถที่จูงใจ ชักนำให้สมาชิกในกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติการกิจต่างๆของกลุ่มให้สำเร็จได้ โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนล่าง ในพื้นที่เขตการปกครองของอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เนื่องจากทะเลสาบส่วนนี้เป็นบริเวณที่มีน้ำเค็ม แต่บางส่วนในช่วงฤดูน้ำฝนจะเป็นน้ำกร่อยและได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นน้ำลงอย่างมาก บริเวณทางตอนใต้มีพื้นที่ป่าชายเลนและป่าชุมชนน้ำปากลุ่มโดยทั่วไป แต่ปัจจุบันถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เกิดมีการระบายน้ำเสียจากชุมชนเมือง โรงงานอุตสาหกรรม และนาเกลือ ทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง (วิวัฒน์ สุทธิวิภากร ,2550)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำ

1.1 บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำที่ดีควรมีบทบาทหน้าที่หรือมีลักษณะ ดังนี้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2550)

- 1) การเป็นตัวแทนที่ดีขององค์กรหรือหน่วยงานในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นตัวแทนที่ดีแสดงถึงภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรต่อสาธารณชน
- 2) การเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล มีความสามารถในการพูด การฟัง การนำเสนองานหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการรับและแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีการให้ข่าวหรือกระจายข่าวสู่ภายนอกด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 3) การเป็นผู้เจรจาต่อรองทั้งกับผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าในการเจรจาหรือการสนับสนุนอื่น ๆ มีความสามารถต่อรองกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในองค์กร พนักงานและกับหน่วยงานภายนอก
- 4) การเป็นผู้สอนงานหรือเป็นผู้ฝึกสอน เพื่อให้ผลการดำเนินงานของกลุ่มหรือหน่วยงานดีขึ้น โดยสามารถกำกับดูแล จูงใจ ให้คำปรึกษา แนะนำและฝึกอบรมผู้อื่นได้
- 5) การเป็นผู้สร้างทีมงาน โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นให้ทีมงานหรือกลุ่ม หรือหน่วยงานมุ่งมั่นทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จ
- 6) การเป็นผู้ร่วมทีมงาน หรือแสดงบทบาทในการทำงานเป็นทีมได้ เช่น สามารถวางตัวเป็นสมาชิกในทีมและเป็นผู้นำทีมที่เหมาะสม รักษาสายสัมพันธ์หรือสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กร
- 7) การเป็นผู้ควบคุมและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ โดยสามารถช่วยให้บริการผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้แนะนำด้านเทคนิค และเป็นผู้สนับสนุนหรือผู้ช่วยเอื้อสร้างประโยชน์ให้กับงานประจำต่าง ๆ หรือช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้
- 8) การเป็นผู้ประกอบการ ริเริ่มพัฒนาโครงการ การเสนอความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ มีการค้นหาวิธีการที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการขององค์กร

2.1 บทบาททางการบริหารจัดการ (Managerial Roles)

ศาสตราจารย์สุกรีวงศ์, 2555 ได้กล่าวไว้ว่า การแบ่งบทบาททางการบริหารจัดการสามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Roles) และบทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles)

2.2 แนวคิดทางการจัดการเชิงบริหาร (Administrative Management Approach)

ศาสตราจารย์สุกรีวงศ์, 2555 ได้อธิบายไว้ว่า แนวคิดการจัดการเชิงบริหาร เกิดจากความพยายามของนักคิดและนักวิชาการที่คิดค้นกำหนดหลักการบริหารให้ชัดเจน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแนวคิดการจัดการเชิงบริหาร คือ อองรี ฟาโยล์ (Henry Fayol: 1841-1925) ต่อมาได้รับขนานนามว่าเป็น บิดาแห่งทฤษฎีการจัดการแนวใหม่ ผลงานที่สำคัญคือ การริเริ่มกำหนดกิจกรรมหลักในองค์กรธุรกิจ (Business Activities) หน้าที่การจัดการ (Management Functions) คุณลักษณะของผู้จัดการ และหลักการจัดการ (Principles of Management) ดังนี้

หน้าที่ทางการจัดการ 5 ประการ ได้แก่

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์กร (Organizing)
- 3) การบังคับบัญชา (Commanding)
- 4) การประสานงาน (Coordination) และ
- 5) การควบคุม (Controlling)

3. สภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน

สภาพทางกายภาพของทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน (วิวัฒน์ สุทธิวิภากร, 2550) ทะเลสาบตอนบน มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่นทะเลหลวง ทะเลลำปำ ทะเลพัทลุง อยู่ถัดจากทะเลน้อยลงมาทางใต้ลงมาจนถึงบริเวณตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา และบ้านแหลมจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นห้วงน้ำที่กว้างใหญ่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนอื่นๆของทะเลสาบ มีพื้นที่ประมาณ 460 ตร.กม. มีความลึกเฉลี่ยประมาณ 2 เมตร น้ำในบริเวณนี้ปกติเป็นน้ำจืด แต่บางปีมีการรุกของน้ำเค็มค่อนข้างสูงในหน้าแล้ง ทำให้ระดับความเค็มของน้ำสูงขึ้นได้ ปัจจุบันเชื่อว่าเป็นแหล่งที่อยู่ของโลมาอิรวดี ทะเลสาบตอนกลาง อยู่ถัดลงมาจากทะเลสาบตอนบน ตั้งอยู่บริเวณแนวเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา และบ้านแหลมจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ลงมาจนถึงบริเวณปากอ่าว อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ทะเลสาบตอนกลางมีพื้นที่ประมาณ 380 ตร.กม. ความลึกเฉลี่ยประมาณ 2 เมตร เป็นส่วนของทะเลสาบสงขลาที่มีเกาะอยู่มากมายหลายเกาะ เช่น เกาะสี่ เกาะห้า ซึ่งเป็นเกาะที่มีรั้งนกนางแอ่นที่มีคุณภาพดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก นอกจากนี้มีเกาะหมาก เกาะเสือ เกาะโคก เกาะนางคำ เกาะยวน เกาะแกง พื้นที่ทะเลสาบส่วนนี้เป็นการผสมผสานของน้ำเค็มและน้ำจืด

จึงมีทั้งระบบนิเวศทั้งน้ำจืด และน้ำกร่อย ทะเลสาบตอนล่าง เป็นส่วนของทะเลสาบล่างสุดที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทย คือตั้งแต่บ้านปากกรอ ตำบลปากกรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ไปจนถึงจุดที่เชื่อมกับอ่าวไทยที่แหลมสนอ่อน อำเภอเมืองสงขลา ทะเลสาบตอนล่างมีพื้นที่ประมาณ 180 ตร.กม. ความลึกเฉลี่ยประมาณ 1.5 เมตร ยกเว้นบริเวณที่เชื่อมต่อกับทะเลอ่าวไทยที่มีความลึกประมาณ 12-14 เมตร ทะเลสาบส่วนนี้เป็นบริเวณที่มีน้ำเค็ม แต่บางส่วนในช่วงฤดูฝนจะเป็นน้ำกร่อย และได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นและน้ำลงอย่างมาก บริเวณทางตอนใต้มีพื้นที่ป่าชายเลนและป่าชุ่มน้ำปกคลุมโดยทั่วไป แต่ปัจจุบันถูกเปลี่ยนไปเป็น พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง ซึ่งทำให้เกิดมีการระบายน้ำเสียจากชุมชนเมือง โรงงานอุตสาหกรรม และนาุ้ง ทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง และมีการวางเครื่องมือประมงประเภทโพงพางและไซนั่งเกือบทั่วทะเลสาบตอนล่างนี้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน มีดังนี้

- ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชายเลน
- ผลกระทบที่เกิดจากการทำนาุ้ง
- การตื่นเงินของทะเลสาบสงขลา
- ปัญหาขยะ
- ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งสงขลา
- ปัญหาจากการชะล้างพังทลายหน้าดิน

แนวโน้มของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ฉัตรไชย รัตนไชย, 2541)

- การเพิ่มขึ้นของช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม
- กลไกด้านพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมในเขตหาดใหญ่-สงขลา-สะเดา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในภาคใต้ พื้นที่เกษตรลดลง มีการบุกรุกพื้นที่ป่าและบริเวณรอบลุ่มน้ำทะเลสาบเพิ่มมากขึ้น
- ชุมชนจะมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนสูงขึ้น
- การแก่งแย่งผลประโยชน์ เกิดการแย่งชิงแรงงาน การอพยพเข้าสู่เมือง ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ เช่น นาุ้งกับนาข้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นจำนวนทั้งหมด 50 คน และกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการนำข้อมูลจำนวนของประชาชนในครัวเรือนทั้งหมด 77,133 คน ไปเปรียบเทียบกับตารางสำหรับ

พิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และอัจฉรา ชานิ ประศาสน์, 2547) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในครัวเรือนในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จึงเท่ากับ 382 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นจำนวนรวม 382 ตัวอย่าง

2.2 แบบสัมภาษณ์ (In-dept Interview) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 50 คน และทำการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และบันทึกเสียงเก็บไว้โดยขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีลักษณะเป็นการเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ กับบทบาทผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อหาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการหาค่า t-test

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำเสนอเป็นข้อความบรรยายสรุปในหัวข้อนั้น ๆ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยความคิดเห็นของประชาชนในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมของทุก ๆ ด้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 เมื่อเรียงลำดับความคิดเห็นของประชาชนพบว่า ส่วนใหญ่พิจารณาแล้วว่าผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทด้านการขึ้นน้ำมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 รองลงมาคือด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และด้านการจัดองค์กรและด้านการควบคุม ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.29 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

บริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านการจัดองค์กร และด้านการควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงกว่าเพศชาย

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอายุและจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างกันในทุกๆด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่มีระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แตกต่างกันในด้านการควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.สรุปประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.1 การวางแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไม่ได้เป็นบทบาทเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงองค์กรเดียว การดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่บริเวณรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาสงขลา สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 38 สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (NICA) สำนักงานทรัพยากรน้ำ

5.2 เนื่องจากกฎหมายท้องถิ่นให้อำนาจหน้าที่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

5.3 งบประมาณที่ได้รับในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดนั้นไม่เพียงพอในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้

5.4 พื้นที่บริเวณชายฝั่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาบางช่วงบางตอนไม่ได้เป็นพื้นที่สาธารณะ

5.5 ประชาชนในท้องถิ่นและโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำฯ และขาดความจริงจังในการร่วมมือกันอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เห็นว่าผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่พิจารณาแล้วว่าผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทด้านการชี้้นำมากที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กรและด้านการควบคุมตามลำดับ และเมื่อจำแนกการวิเคราะห์บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า บทบาทด้านการชี้นำของผู้นำ จะให้ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในกรณีเกิดข้อขัดแย้งของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามากที่สุด บทบาทด้านการวางแผนของผู้นำ ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ชัดเจนมากที่สุด บทบาทด้านการจัดองค์กรของผู้นำ มีการจัดกลุ่มงานที่รับผิดชอบการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ชัดเจน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และบทบาทด้านการควบคุมของผู้นำได้มีการติดตามความคืบหน้ากับบุคคลที่รับผิดชอบงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามากที่สุด

2. ผลการศึกษาสามารถนำมาสังเคราะห์และอธิบายเหตุเพื่อหาความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้นำ พบว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการทั้งหมด มีการดำเนินการเป็นแบบอย่างให้กับประชาชน เช่น การทำกระชังหรือขุ้มปลาหายากเพื่อให้ชาวบ้านได้ลงมือทำ รวมทั้งผู้นำมีการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุดต่างๆในการดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำได้มองเห็นปัญหาและตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยสามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงประเด็น และมุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการการมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทด้านการวางแผน ผู้นำได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ชัดเจน จะเห็นได้ จากกระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ทุกองค์กรเริ่มต้นจากการจัดทำประชาคมหมู่บ้านก่อนเพื่อสอบถามความต้องการของประชาชน และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งปัญหาที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่นี้ คือปัญหาจำนวนสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาปริมาณลดลง ส่งผลให้ชาวประมงไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ปัญหาการทิ้งขยะ/ปล่อยน้ำเสียของเสียลงไปในทะเลสาบสงขลา ปัญหาเรื่องน้ำเพื่อทำการเกษตรไม่เพียงพอ และปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ จากปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้นำได้มีการระบุงการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่างๆที่อนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศสภาพแวดล้อมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้อย่างชัดเจน อาทิ โครงการฟื้นฟูและปลูกป่าชายเลน โดยในบางพื้นที่ของอำเภอสิงหนคร เป็นพื้นที่ปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติ ทำให้ประชาชน

และบุคคลทั่วไปให้สนใจเข้าไปศึกษาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โครงการเกี่ยวกับฟื้นฟูและเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำ โครงการฟาร์มทะเล เป็นโครงการเกี่ยวกับการอนุบาลสัตว์น้ำให้อยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสมก่อนที่จะปล่อยกลับคืนลงสู่ทะเลสาบ เช่น พันธุ์ปลาหายาก กุ้ง มีการจัดระเบียบวางกฎในชุมชนห้ามล่าสัตว์น้ำในแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำจากชายฝั่งตลิ่งออกไปเป็นระยะทาง 300 เมตร โครงการดังกล่าวนี้เป็นโครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และเพิ่มปริมาณจำนวนสัตว์น้ำในทะเลสาบได้เป็นอย่างดี จนทำให้ประชาชนตอบรับการเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก บทบาทด้านการจัดองค์กร ผู้นำ มีการจัดกลุ่มงานที่รับผิดชอบการอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำทะเลสาบสงขลาที่ชัดเจน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าในองค์กรจะมีบุคลากรจำนวนไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกันกับสำนักปลัดฯ กองสาธารณสุข ตำแหน่งเลขานุการนายกฯ และรองนายกฯ เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ผู้นำได้ระบุเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนในบางองค์กรยังพบว่าบุคลากรยังขาดความรู้ความชำนาญและทักษะในการพัฒนาพันธุ์สัตว์น้ำทะเลสาบสงขลา ยังไม่มีส่วนงานที่รับผิดชอบโดยตรง และยังไม่มั่นใจว่าไม่ใช้ภารกิจหลักเนื่องจากไม่มีในกฎหมายท้องถิ่นของตนเองเพราะการพัฒนาพันธุ์สัตว์น้ำทะเลสาบสงขลา มีหลายองค์กรในภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมประมง กรมเจ้าท่า กรมทรัพยากรน้ำ รวมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน เพราะฉะนั้นการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องนี้ควรทำแบบบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วน ควรมีการจัดทำข้อตกลงต่างในการดำเนินการร่วมกัน เพราะในอดีตที่ผ่านมาพบว่าการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักเป็นแบบยื่นขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ยังไม่เคยปรากฏการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง และบทบาทสุดท้าย คือ ด้านการควบคุม ผู้นำมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ โดยกระบวนการดำเนินการก่อนลงมือปฏิบัติจะมีการกำหนดเป้าหมาย ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนของโครงการ มีการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ระยะเวลาที่ใช้ ผลลัพธ์ที่ได้ ผ่านเวทีการประชุมกลุ่มย่อยโดยคณะกรรมการและประชาชน จนดำเนินงานแล้วเสร็จมีการติดตามรายงานผลการดำเนินงานทั้งผลที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน อีกทั้งพบว่าในบางองค์กร มีการจัดทำแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมประมง และสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (NICA)

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- ฉัตรไชย รัตนไชย และคณะ. (2541). *การจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา*. สงขลา: ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). *มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2547). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี
การพิมพ์จำกัด.

สาคร สุขศรีวงศ์. 2555. *การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนังสือที่มีบรรณาธิการเป็นผู้รวบรวม

วิวัฒน์ สุทธิวิภากร. (2550). *เสสาบเรา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.